

Datum:

Mezi světovými válkami
1. Pařížská mírová konference

- Kapitulace Německa – 11. 11. 1918
- Zahájení mírové konference **18. 1. 1919** ve **Versailles** [versaj] = proto je v Evropě po I. světové válce „versailleský systém“

Vítězné mocnosti: FR, VB, USA (+ 28 dalších států)

Poražené mocnosti: Německo, Rakousko-Uhersko, Turecko, Bulharsko

Jednání vedli:

Woodrow Wilson – USA /vudrou vilsn/

Georges Clemenceau – FR /žorž klemanso/

David Lloyd George - VB /dejvid lojd džórdž/

Rakousko-Uhersko se rozpadlo na tyto nástupnické státy:

poražení Rakousko, Maďarsko

vítězní Československo, Polsko, Jugoslávie

Mírové smlouvy s poraženými státy byly uzavřeny od června 1919 do srpna 1920.

Otázky a úkoly:

1. Které státy byly vítězné?

.....

.....

2. Které státy patřily mezi poražené?

.....

.....

3. Patřilo Rusko k vítězům, k poraženým, nebo stálo zcela stranou? Proč?

.....

.....

.....

4. Jaký je rozdíl mezi Rakouskem, Rakouskem-Uherskem a Maďarskem?

.....

.....

5. Kdo vedl mírová jednání ve Versailles za USA?

.....

.....

.....
.....
6. Kdy kapitulovalo Německo a kdy byla zahájena mírová konference ve Versailles?

.....
.....
7. Z jakých zemí vzniklo na podzim 1918 Království Jugoslávie?
.....
.....

Datum:

2. Mírová smlouva s Německem

- Byla projednána a podepsána ve Versailles.

Nejtvrdší přístup měla k Německu **Francie** (sever Francie, průmyslová oblast byla zničena).

Nejmírnější přístup měly USA.

Mírové podmínky:

- **Reparace:** 20 miliard zlatých marek, Německo nebylo schopno je splatit
- **Ztráta území:** ve prospěch Francie a Polska
- **Vojenská omezení:** armáda o 100 tis. vojáků, nesmělo mít tanky, ponorky, letadla
- **Demilitarizace Porýní:** území na levém břehu Rýna obsazeno, 50 km široký pás na pravém břehu bez voj. jednotek

Tvrdé mírové podmínky se staly příčinou hospodářských problémů a radikalizace německých obyvatel.

Otázky a úkoly:

Doplň text:

Nejtvrdší přístup k Německu měla .....

Nejmírnější přístup byl ze strany .....

Německo musela jako reparace zaplatit ..... zlatých marek.

Německo ztratilo území ve prospěch ..... a .....

Německá armáda mohla mít jen ..... mužů.

..... znamená, že určité území je bez vojenských jednotek.

Otázky:

1. Jak se lišil přístup Velké Británie, Francie a USA k podmínkám mírové smlouvy s Německem? Proč?

.....
.....
.....
2. Jaké byly podmínky mírové smlouvy s Německem?

.....
.....
.....
3. Ukažte na mapě, který břeh Rýna je pravý a který levý. Podle čeho se to určuje?

Datum:

3. Společnost národů

Společnost národů (League of Nations)

Vznikla r. 1920 v Ženevě.

Měla zajistit **spolupráci** mezi státy, **odzbrojení** a **udržení míru**.

Tvořilo ji asi 50 států včetně ČSR (avšak ne USA).

Ve SN přestala být válka uznávána jako platný způsob, jak řešit konflikty.

Briand-Kellogův pakt

1928 – podepsali Fr. a USA deklaraci, že nebudou vést válku, dále podepsalo 62 států (deklarace byla právně nezávazná).

Otázky a úkoly:

Doplň text:

V roce 1920 v ..... vznikla .....

Tvořilo ji ..... států včetně .....

Měla zajistit ..... mezi státy, ... a udržení
.....

V roce ..... byl podepsán ..... pakt, který podepsala
..... a USA.

Deklarace je právně .....

Otázky:

1. Co mělo být smyslem Společnosti národů? Proč se nepodařilo záměr naplnit?

.....
.....
.....
.....

2. Která organizace nahradila Společnost národů po druhé světové válce? Existuje dodnes?

.....
.....
.....

3. Jak se změnil názor na válku jako prostředek řešení mezinárodních sporů?

.....
.....

Datum:

Totalitní režimy

4. Charakteristika totalitních režimů

Doplň důležité body podle výkladu:

Totalitní režimy:

- snaží se prosadit ..... ve všech oblastech společenského života
- nepřipouští sebemenší ..... své ideologie
- veškerou moc má jedna .....
- ..... jsou pod státní kontrolou
- jsou porušována ....., lidé jsou pod přísnou politickou i policejní .....
- k udržení své ..... bojuje s veřejným .....
- obyvatelstvo je udržováno ve .....
- nutí lidi, aby se podíleli na ..... nebo na ..... tohoto režimu

Otázky:

1. Jaké jsou společné rysy totalitních režimů? Vyberte tři nejdůležitější.

.....
.....
.....

2. Zopakujte si, jak se jmenoval nejdůležitější filozofický směr, který vznikl v 19. století v souvislosti s průmyslovou revolucí a snažil se najít řešení, jak zlepšit poměry ve společnosti. Napište jeho jméno.

.....
.....
.....

Datum:

Sovětský svaz a komunismus
5. Sovětský svaz a komunismus - Úvod

socialismus – filozofický směr, který se snažil zlepšit postavení pracujících (od dob průmyslové revoluce)
marxismus-leninismus – politická teorie podle **Karla Marxe** a **Vladimíra Iljiče Lenina**,
společnost → třída **vykořisťovaná** (nevlastní výrobní prostředky, jen svou práci)
→ třída **vykořisťovatelů** (vlastní výrobní prostředky – továrny, stroje)
cílem marxismu-leninismu je nastolení komunismu

komunismus – tento pojem má 2 významy

1. společenský systém se společným vlastnictvím výrobních prostředků, všichni si jsou rovni, (jde o nereálnou představu!!!, která se nikdy neuskutečnila)

2. oficiální ideologie Sovětského svazu, kdy se režim tvářil jako demokratický, fungovaly volby, ale ty byly zmanipulované, veškerá opozice byla likvidována – vládne pouze **komunistická strana**

bolševici = dříve se tak nazývali sovětští komunisté

Symboly

Srp a kladivo znázorňují spojení rolnické a dělnické třídy.

Rudá pěticípá hvězda má symbolizovat pět prstů ruky dělníka, ale též pět kontinentů, jimž má komunistický systém vládnout.

Otázky a úkoly:

Nakresli vlajku podle pokynů:

1. Co je to marxismus-leninismus a podle koho se jmenuje?

.....
.....
.....

2. Které třídy podle marxismu-leninismu ve společnosti existují?

.....
.....
.....

3. Jakým způsobem mohlo být podle marxismu-leninismu odstraněno vykořisťování jedné společenské třídy druhou?

.....
.....
.....

4. Co je to znárodnění?

.....
.....
.....

5. Jak fungovali za komunismu volby?

.....
.....
.....

Datum:

6. Ruské revoluce

Rusko válčilo v I. světové válce na straně Dohody. Vysoké ztráty a zatížené hospodářství vyvolaly v **Petrohradě** revoluci v **únoru 1917**. Car **Mikuláš II.** abdikoval, byla vyhlášena **republika**, v čele stála **prozatímní vláda**.

Ta chtěla ve válce pokračovat, obyvatelstvo však ne. Bolševici v čele s **Leninem** a **Trockým** provedli v Petrohradě převrat v **říjnu 1917**.

- Známe je jako **Velká říjnová socialistická revoluce - VŘSR**.
- Jejím symbolem se stal křížník **Aurora**.

Otázky a úkoly:

Úkoly:

1. Co vedlo k únorové revoluci v Rusku a jaký byl její výsledek?

.....

.....

.....

2. Čeho chtěla dosáhnout prozatímní vláda?

.....

.....

.....

3. Jaké dva základní významy má v češtině slovo rada?

.....

.....

.....

4. Co to byly sověty?

.....

.....

.....

Kdy proběhl bolševický převrat v Rusku a kdo jej naplánoval?

.....

.....

.....

5. Co je to VŘSR?

Datum:

7. Občanská válka v Rusku

V Rusku následkem říjnové revoluce vypukla **občanská válka**.

Bolševici uzavřeli v **březnu 1918** separátní mír se státy Trojspolku (Německo, Rakousko-Uhersko, Osmanská říše). Rusko tím **zradilo** státy Dohody a **zhoršilo** se její mezinárodní postavení.

Bojovali proti sobě		
bolševická Rudá armáda (rudoarmějci)	X	proti-bolševická Bílá garda (bělogvardějci)

Bolševici rozpoutali tzv. **rudý teror** (proti svým odpůrcům i obyčejným lidem).

Za pomoci **ČEKY** (tajná policie) a **gulagů** (koncentrační a pracovní tábory).

V r. **1922** bolševici v občanské válce **zvítězili** a byl vyhlášen **Svaz sovětských socialistických republik** (SSSR), zkráceně **Sovětský svaz**. Rusko bylo jen jednou z jeho svazových republik.

Otázky a úkoly:

1. Proč Rusko uzavřelo separátní mír se státy Trojspolku? Jaké to pro něj mělo důsledky?

.....
.....
.....

2. Proč vypukla v Rusku občanská válka? Jak dopadla?

.....
.....

3. Jak se bývalá carská říše nazývala po vítězství bolševiků v r. 1922?

.....
.....

Doplň text:

V Rusku následkem říjnové revoluce vypukla ..... Bolševici uzavřeli v ..... separátní mír se státy Trojspolku.

Rusko tím ..... státy Dohody a zhoršilo se tím její ..... Proti sobě bojovali ..... v Rudé armádě a ..... v Bílé gardě.

Pojmy:

Rudý teror =

.....
.....

Čeka =

.....
.....

Gulag =

.....
.....

Datum:

8. Politické poměry v SSSR

- Od r. 1917 **volební právo** pro ženy.
- Bolševická strana se přejmenovala na **komunistickou**. Ostatní strany byly zakázány.
- Volby byly nedemokratické, vybíral se vždy jeden kandidát.
- Skutečnou moc držel ve svých rukách **Vladimír Iljič Lenin**, od roku 1924 **Josif Vissarionovič Stalin**.

Rudý teror:

Pronásledování nepohodlných osob

Stranické čistky

Gulagy – pracovní tábory pro nepohodlné

Gulag = G lavnoje u pravlenije l agerej, česky: Hlavní správa nápravně-pracovních táborů

Otázky a úkoly:

1. Jak probíhaly volby v Sovětském svazu?

.....
.....

2. Jak se projevoval rudý teror vůči obyvatelům?

.....
.....

3. Jak vzniklo slovo gulag? Co to znamená v češtině?

.....
.....

4. Kdo skutečně držel moc ve svých rukách?

.....
.....

5. Kdy získaly ženy v SSSR volební právo?

.....
.....

Doplň text:

Bolševická strana se přejmenovala na ..... Ostatní strany byly

.....
Volby byly ....., vybíral se vždy jeden .....

.....Skutečnou moc držel ve svých rukách Vladimír Iljič ....., od roku 1924

Josif Vissarionovič .....

9. Hospodářství a zahraniční politika SSSR

Hospodářství SSSR

- Rusko před revolucí bylo **zaostalou agrární** zemí.
  - Po říjnové revoluci následovalo **znárodnění** průmyslu, obchodu a finančních ústavů.
- 3 velké změny: **industrializace** (výstavba průmyslových podniků)
                          kolektivizace (zakládání družstev v zemědělství)
                          plánované hospodářství (konec tržního hospodářství)

Zahraníční politika SSSR

- SSSR byl po říjnové revoluci v mezinárodní izolaci.
  - 1935 – **spojenecká smlouva** s Československem a Francií
  - **1939** – SSSR uzavřel s nacistickým Německem „**pakt o neútočení**“ (**pakt Molotov–Ribbentrop**)
  - podepsali jej ministři zahraničí – Molotov a Ribbentrop. Zároveň si tajně rozdělili Polsko a Pobaltí.
- Téhož roku, když začala II. světová válka, SSSR **obsadil část Polska a Litvu, Lotyšsko a Estonsko.**
- 1939-40 válka proti Finsku (odstoupili část území pro SSSR)
  - **červen 1941** – SSSR byl napaden Německem (**operace Barbarossa**)

„Říká se, že komunistickou totalitu nastolil až Stalin. Lenin ale vytvořil teorii totalitního státu.“

Slovníček:

<p>Agrární: zemědělský</p> <p>Deportace: nucené vystěhování do odlehlých oblastí</p> <p>Gulag: sovětský pracovní tábor, název vznikl jako zkratka ruského názvu Hlavní správa táborů (Glavnoje upravlenije lagerej)</p> <p>Ideologie: souhrn názorů a teorií (např. komunistických)</p>
--

Otázky a úkoly:

Doplň text:

- Rusko před revolucí bylo ..... zemí.
- Po říjnové revoluci následovalo ..... průmyslu,
..... a finančních ústavů.
- SSSR byl po ..... revoluci v .....
izolaci.
- SSSR uzavřel s ..... Německem „pakt o
..... (pakt .....)

Úkoly:

1. Proč byl kladen důraz na budování těžkého průmyslu?
- .....
- .....

2. Jak fungovalo plánované hospodářství?

.....

.....

.....

.....

Datum:

10. Fašismus v Itálii

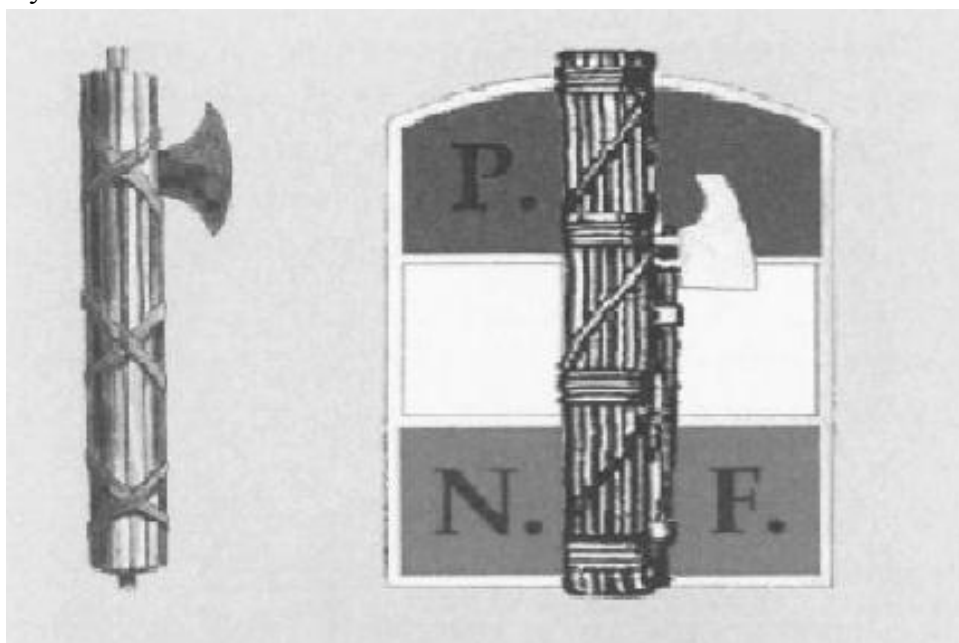
Fašismus

Charakteristika fašismu:

- pevná ústřední vláda, v čele s vůdcem
- vůdci pomáhá úzká skupina lidí – elita, zbytek je ovládanou masou lidí
- demokracie je omezována nebo zrušena (parlament, volby)
- uctívá moc a sílu, válka je dobro
- omezená role žen, mají jen úlohu matky (výchova synů-vojáků)
- nacionalismus, obrana národa před cizími (před komunismem)
- zbrojení, útočné plány

Obrázek:

Vybarvi podle pokynů:

Zdroj: Válková V., Dějepis 9 – nejnovější dějiny, SPN, Praha 2009

Otázky a úkoly:

1. Co vedlo ke vzniku fašismu?

.....

.....

.....

.....

2. Proč byla fašismu leckdy dána přednost před komunismem?

.....

.....

3. Porovnejte fašismus a komunismus. Určitě najdete nějaké shody či rozdíly:

.....

.....

.....

.....

Doplň text:

Fašismus uctívá ..... a ....., válka je .....
..... pomáhá úzká skupina lidí – ....., zbytek je ovládanou
..... lidí.

Výrok Benita Mussoliniho: ..... je pro muže totéž, co pro ženy .....

Datum:

11. Itálie mezi světovými válkami

1918 - 1922 – Italské království (konstituční monarchie)

- nespokojenost s výsledky mírových jednání (cítí se pokořena)
- radikalizuje se, je založena fašistická strana – **Benito Mussolini (Duce = vůdce)**
- **1922 - pochod fašistů na Řím** („černé košile“), Mussolini jmenován předsedou vlády
- odstranění ostatních politických stran, **Velká fašistická rada** je nejvyšším státním orgánem
- politika zastrašování a teroru
- **sociální reformy** (8hod. pracovní doba, důchody, pozemková reforma...)
- chtěli získat Dalmácii
- **1935 napadení Habeše (Etiopie)** - použití jedovatých plynů, stala se součástí Italské východní Afriky

- **1936** spojenecká smlouva s Německem - **Osa Berlín-Řím**
- vystoupení ze Společnosti národů
- obsazení Albánie
- **1939 Ocelový pakt** s Německem (povinnost pomoci ve válce)

Slovníček:

elita: výkvět společnosti; malá privilegovaná skupina

nacionalismus: přehnané vlastenectví, přehnané zdůrazňování významu národa

Otázky a úkoly:

1. Jak se dostal Mussolini do čela státu a jako měl oficiální funkci?

.....
.....
.....

2. Jak se vyvíjely mezinárodní vztahy Itálie mezi světovými válkami?

.....
.....
.....
.....

3. Jaké sociální reformy byly v Itálii zavedeny mezi světovými válkami?

.....
.....
.....
.....

Doplň text:

V roce 1922 se uskutečnil ..... na Řím. Mussolini byl jmenován .....

V roce 1936 Itálie podepsala ..... smlouvu s .....

Byla zvaná Osa ..... – .....

V Itálii je po odstranění ..... stran nejvyšším státním orgánem Velká .....

Datum:

Nacismus v Německu
12. Výmarská republika

Výmarská republika

Po konci první světové války proběhla v Německu revoluce, skončilo císařství a nastoupila **republika**. První ústavodárné shromáždění proběhlo ve **Výmaru**, proto mluvíme o Výmarské republice (až do nástupu Hitlera v r. 1933).

- problém se splácením reparací
- zhroucení ekonomiky
- **řešení** → půjčky od USA

V této situaci měli v Ně velkou podporu **komunisté** a **fašisté**.

Svět. hosp. krize (1929) přinesla velkou **nezaměstnanost** (až 40 %), demokratická vláda neměla účinné řešení. Cesta k moci se otevřela **Adolfu Hitlerovi**, **nacismu** a jeho straně **NSDAP** (Národně socialistická německá dělnická strana, tj. **nacistická strana**).

Otázky a úkoly:

1. Jaké problémy v Německu způsobily válečné reparace?

.....

.....

.....

2. Proč v Německu získali navrch fašisté a nacisté?

.....

.....

3. Jaké problémy musela Výmarská republika řešit?

.....

.....

.....

Doplň text:

Po konci ..... války proběhla v Německu .....,
skončilo ..... a nastoupila .....

První ..... shromáždění proběhlo ve .....,
protomluvíme o .....

Světová hospodářská ..... (1929) přinesla velkou .....,
(až ..... %), ... vláda neměla ..... řešení.

Cesta k ..... se otevřela .....,
nacismu a jeho straně .....

13. Nacismus

Nacismus

- rasistická a protizidovská ideologie

Nacismus vznikl spojením slov **nacionální** a **socialismus**.

NACISMUS = NACIONÁLNÍ SOCIALISMUS

2 myšlenky: **fašistické pojetí státu** (vůdce, elita, masa)

nadřazenost árijské rasy

- Árijec – příslušník „vyšší rasy“, německé
- tzv. méněcenné rasy – Slované, Židé, Romové aj.

knih **Mein Kampf** (Můj boj), napsal ji Hitler – je to nacistický program, obsahoval **3 body**:

1. **Boj o životní prostor** (směrem na východ, kde žili Slované)
2. **Světovláda německého národa**
3. **Boj o rasovou čistotu** (Árijci plodí potomky jen mezi sebou)

Otázky a úkoly:

Doplň text

..... je rasistická a ..... ideologie.

Dvěma myšlenkami nacismu jsou ..... pojetí .....

a ..... árijské .....

Knihu Mein Kampf (Můj .....) napsal ..... – je tonacistický

..... , obsahoval ..... body:

1. Boj o životní .....
2. .... něm. národa
3. Boj o ..... čistotu

Otázky:

1. Kdo je podle nacistů Árijec?

.....
.....
.....

2. Jaký byl nacistický program?

.....
.....
.....
.....

3. Vypiš tzv. méněcenné rasy?

.....

.....

.....

4. Jak vzniklo slovo nacismus?

.....

.....

Datum:

14. Hitlerovo Německo

1933 – volby vyhrála NSDAP, Hitler jmenován **kancléřem**

<u>Politika</u> <ul style="list-style-type: none"> - z politických stran zůstala jen NSDAP - omezena moc parlamentu - zrušena funkce prezidenta	<u>Hospodářství</u> <ul style="list-style-type: none"> - státní zakázky (silnice, železnice) - zbrojení - snížila se nezaměstnanost
--	--

1934 – „**noc dlouhých nožů**“ – vyvraždění nepohodlné opozice mezi nacisty v NSDAP

Jednotky SS – ozbrojená nacistická stráž (Schutzstaffel – ochranný oddíl)

Gestapo – tajná policie (**Geheimstaatspolizei**)

Hitlerjugend – mládežnická organizace, vojenská příprava (Hitlerova mládež)

Reichstag – **Říšský sněm** (parlament)

Obrázek: Reichstag

Budova Říšského sněmu (Reichstagu) v Berlíně. Skleněná kupole na střeše pochází ovšem až z doby po druhé světové válce.

Zdroj: Válková V., Dějepis 9 – nejnovější dějiny, SPN, Praha 2009

Otázky a úkoly:

Doplň text:

V roce 1933 volby ..... NSDAP, Hitler jmenován .....

V roce ..... proběhla „..... nožů“ – vyvraždění

..... opozice mezi nacisty v .....

Gestapo je .....

Hitlerjugend je ..... organizace.

Úkoly:

1. Jak Hitler získal neomezenou moc v Německu?

.....
.....

2. Kdy a jak se nacisté zbavili opozice ve vlastní straně?

.....
.....
.....

3. Jaká byla Hitlerova hospodářská politika?

.....
.....

4. Jak se nazývá německý parlament?

.....
.....

Datum:

15. Přípravy na válku

Porušení versailleské mírové smlouvy:

- obnovení branné povinnosti
- obsazení demilitarizovaného Porýní

VB a Fr vedli vůči Ně tzv. politiku usmiřování – **appeasement** [epísment] – ustupovali Hitlerovi.
Novým spojencem It a Ně se stalo **Japonsko** (spojenec proti SSSR) – **Osa Berlín–Řím–Tokio**.

1938 – **Mnichovská dohoda** – ČSR postoupilo své pohraničí Německu,
anšlus Rakouska (připojení k Ně)

1939 – **obsazení ČSR**,
„pakt o neútočení“ s SSSR,
útok na Polsko – → Začátek druhé světové války

Otázky a úkoly:

Doplň text:

Velká ..... a Francie vedli vůči ..... tzv. politiku
..... – appeasement – ..... Hitlerovi.

Novým ..... Itálie a Německa se stalo .....
(spojenec proti .....).

V roce 1938 byla podepsána ..... dohoda – ČSR
..... své ..... Německu.

Útok na ..... znamenal začátek .....
..... války.

Otázky:

1. Co znamená slovo appeasement?

.....
.....

2. Jaké události proběhly v roce 1938?

.....
.....
.....

3. Jaké události proběhly v roce 1939?

.....
.....
.....

4. Jakým způsobem Německo porušilo versailleskou mírovou smlouvu?

.....
.....

Datum:

16. Pronásledování Židů

Pronásledování Židů

- vyhánění z vysokých škol a státních úřadů
- zákaz navštěvovat divadla, kavárny
- bojkot židovských obchodů, lékařů aj.

Byly vydány **Norimberské rasové zákony** – „ochrana německé krve a cti“

- Židé a Romové přišli o německé občanství
- zákaz smíšených manželství

1938 – tzv. **křišťálová noc** – pogrom proti židovskému obyvatelstvu (vraždy, ničení obchodů, synagog)
Následovala **arizace** – zabavení žid. majetku (firem, bank) a jeho předání „Árijcům“.

Slovníček:

antisemitismus: nepřátelství nebo předpojatost vůči Židům, jejich rase a náboženství

pogrom: hromadná násilná akce proti skupině osob, nejčastěji Židům

Otázky a úkoly:

1. Jak byli v Německu pronásledováni Židé?

.....
.....
.....

2. Co jsou to Norimberské zákony?

.....
.....

3. Které další osoby kromě Židů začaly být v Německu po nástupu Hitlera pronásledované?

.....

Doplň text:

Antisemitismus je ..... nebo předpojatost vůči .....,
jejich rase a .....

..... je hromadná násilná ..... proti skupině osob, nejčastěji
.....

Arizace je ..... židovského majetku a jeho .....
Árijcům.

Na ochranu německé ..... a cti byly vydány ..... rasové
zákony

Datum:

17. Itálie a Německo – opakování

Fašismus a nacismus

- Společné body:
- fašistické pojetí státu (vůdce, elita, masa)
  - uctívá moc a sílu, válka je dobro
  - nacionalismus, obrana národa před cizími (před komunismem)
  - zbrojení, útočné plány

Rozdílné body: Nacismus

- nadřazenost árijské rasy
- Árijec – příslušník „vyšší rasy“, německé
- tzv. méněcenné rasy – Slované, Židé, Romové aj.

Vůdci Itálie a Německa:

Benito Mussolini (Duce = vůdce) 1922 - pochod fašistů na Řím, Mussolini jmenován předsedou vlády	Adolf Hitler (Führer = vůdce) 1933 - volby vyhrála NSDAP, Hitler jmenován kancléřem
--	---

Spolupráce:

1936 - Osa Berlín-Řím

1939 - Ocelový pakt s Německem (povinnost pomoci ve válce)

Otázky a úkoly:

1. V čem se fašismus a nacismus od sebe odlišovali?

.....

.....

.....

2. Jaké měly fašismus a nacismus společné body?

.....

.....

.....

3. Jak se vůdcům Itálie a Německa říkalo?

.....

.....

.....

4. Jak a kdy se dostali Mussolini a Hitler k moci?

.....

.....

5. Kdy a jaké smlouvy byly mezi Itálií a Německem sepsány?

Doplň text:

Nacismus hlásá nadřazenost ..... rasy. Mezi tzv. méněcenné rasy počítal
..... a .....

Datum:

Československá republika mezi válkami 18. Formování republiky

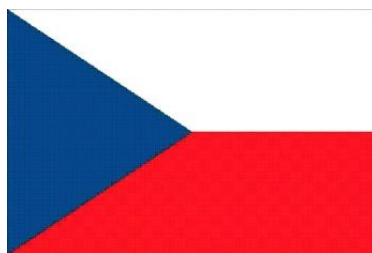
Prezidenti:

Tomáš Garrigue Masaryk
(1918-1935)

Edvard Beneš
(1935-38, 1945-48)

Symboly:

státní vlajka

„malý“ znak ČSR

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2d/Flag_of_Czechoslovakia.svg

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/1/1a/Czechoslovakia_COA_small_2.svg/220px-Czechoslovakia_COA_small_2.svg.png

V listopadu 1918 vydal **Národní výbor** (vláda) prozatímní ústavu, jmenoval T. G. Masaryka **prvním československým prezidentem** a jmenoval členy **Národního shromáždění** (parlamentu).

V roce **1920** byla vydána úplná **ústava**, konaly se parlamentní a prezidentské volby.

Volební právo získaly i **ženy**.

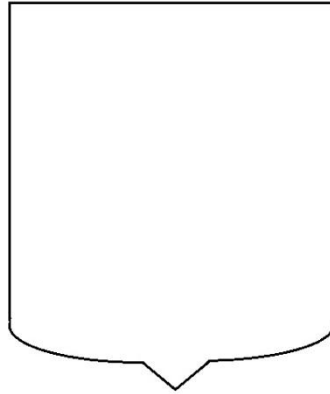
1921 – **odštěpením** od sociální demokracie vznikla KSC, **Komunistická strana Československa**.

Otázky a úkoly:

1. Nakresli státní vlajku

2. Nakresli „malý“ státní znak

3. Kdy byla vydána úplná ústava?

.....

4. Jak se nazývali první dva českoslovenští prezidenti?

.....
.....

5. Popiš vznik Komunistické strany Československa:

.....
.....

Doplň text:

V listopadu ..... vydal .....
prozatímní ústavu, jmenoval ..... prvním československým
prezidentem a jmenoval členy .....
..... právo získaly i .....

19. Hranice ČSR

Hranice ČSR

Určení hranic nového státu bylo složité.

2 principy: **právo národů na sebeurčení**
respektování historických hranic

ČSR se skládala ze 3 celků:

1. Západní část

Čechy, Morava, Slezsko

dva problémy: Polsko chtělo Těšínsko, německá menšina v pohraničí

2. Střední část

Slovensko (dříve Horní Uhry)

boje s Maďary o hranice, maďarská menšina na jihu

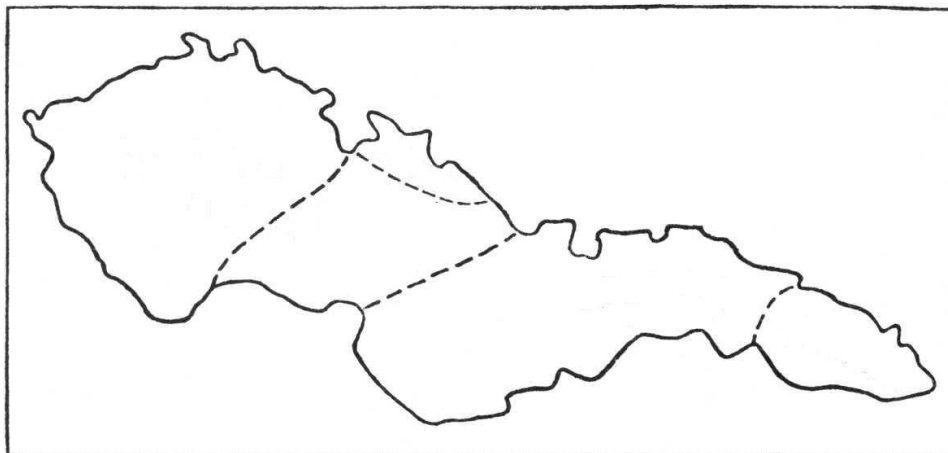
3. Východní část

Podkarpatská Rus

obyvatelé Rusíni, chtěli se připojit k ČSR, měli rozsáhlou autonomii

Otázky a úkoly:

Slepá mapa: Zapiš do mapy jednotlivé části ČSR

1. Které dva principy rozhodovaly o určení hranic ČSR?

.....

2. Která část ČSR získala rozsáhlou autonomii?

.....

3. Kde byla nejpočetnější maďarská menšina?

.....

4. Na jakém území ČSR žili Poláci?

.....

20. Menšiny v ČSR

ČSR byla **mnohonárodnostní** stát.

Základem byl **československý národ**, tvořený z Čechů a Slováků – nyní **Čechoslováků**.

Úředním jazykem byl **československý jazyk**, čeština a slovenština byly jeho nářečími.

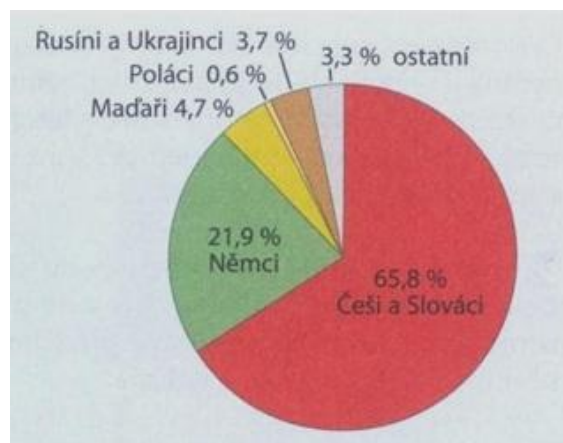
Nejpočetnějšími menšinami byli **Němci** a **Maďaři** (se svým podřadným postavením se nechtěli smířit).

Ústava zaručovala menšinám:

- v některých případech používat mateřštinu na úřadech
- vydávat knihy a tiskoviny ve svém jazyce
- zakládat vlastní školy (Němci měli kompletní školství - od ZŠ po vysoké školy)
- vlastní politické strany (od r. **1926** byli něm. ministři ve vládě)

ČSR uznávala **židovskou národnost** jako jediný stát v Evropě.

Národnostní složení v ČSR – diagram:

Zdroj: Válková V., *Dějepis 9 – nejnovější dějiny*, SPN, Praha 2009

Otázky a úkoly:

Doplň text:

ČSR byla ..... stát.

Základem byl ..... národ, tvořený z ..... a ..... – nyní Čechoslováků.

Úředním jazykem byl ..... jazyk, čeština a slovenština byly jeho .....

Nejpočetnějšími menšinami byli ..... a ..... (se svým podřadným postavením se nechtěli smířit).

Ústava zaručovala menšinám:

Úkoly:

1. Jaké postavení měla německá menšina?

2. Která národnost byla v rámci Evropy uznávána pouze v Československu?

3. Který byl v Československu úřední jazyk?

Datum:

21. Slovensko a Podkarpatská Rus

Slovensko a Podkarpatská Rus

Slovensko

- hospodářsky zaostalá země (pastevectví, dřevařství)

Maďarizace v 19. stol. → chyběla vzdělaná vrstva lidí (tzv. **inteligence**), slovenské školy a knihy.

1919 – v Bratislavě **založena univerzita** (dnes Univerzita Komenského)

Na Slovensko přicházeli čeští učitelé, úředníci, policisté atd.

Hlinkova slovenská lidová strana (v čele kněz **Andrej Hlinka**) – nacionalisté, chtěli **autonomii** Slovenska.

Podkarpatská Rus

- byla nejzaostalejší
- měla rozsáhlou autonomii (samostatné rozhodování)
- vládl zde **guvernér** jmenovaný prezidentem

Probíhala zde velká **výstavba** škol, nemocnic, silnic a železnic.

I sem přicházeli pracovat Češi.

Národnostní složení v ČSR – mapa:

Národnostní složení Československé republiky

Zdroj: Válková V., Dějepis 9 – nejnovější dějiny, SPN, Praha 2009

Otázky a úkoly:

1. Jaká významná událost se udála v roce 1919 na Slovensku?

2. Jakou politickou stranu vedl kněz Andrej Hlinka?

3. Kdo stál v čele Podkarpatské Rusi?

4. Co zapříčinila maďarizace v 19. století na Slovensku?

5. Co stavěla československá vláda na Podkarpatské Rusi?

6. Jaké profese přicházely na Slovensko?

Datum:

22. Hospodářství

Hospodářství

- nedostatek potravin a zboží (mýdlo, boty), proto byl zaveden **přídělový systém** (lístky na zboží) – fungoval ale i **černý trh** (prodej za vysoké ceny)
- **hladové a protidrahotní bouře** – lidé ztratili trpělivost → **sociální reformy** státu

např. týdenní placená dovolená penzijní, úrazové a nemocenské pojištění státní podpora v nezaměstnanosti
--

- ČSR měla jeden z nejlepších sociálních systémů.

Měnová reforma v roce 1919

- oddělení čs. měny od rakouské
- nová měna **koruna československá**, dělená na **100 haléřů**.

Další vývoj hospodářství

- vysoce rozvinutý **průmysl** a produktivní **zemědělství**
- **20. léta** = „zlatá léta“ (blahobyť, rozmach kultury a umění)

1929 – světová hosp. krize (dorazila se zpožděním i do ČSR)

Krize dopadla nejsilněji na pohraniční oblasti (tzv. **Sudety**). **Sudetští Němci** se vlivem **nacionalismu** vzhlíželi v Hitlerovi a jeho úspěších v nacistickém Německu.

Obrázek: Vybarvi plakát na obuv značky Baťa

http://www.saruman.cz/Fotografie/Zbozi/Original/Bata_bota_cena_A2.jpg

Otázky a úkoly:

1. Proč bylo důležité oddělit československou a rakouskou měnu?

.....

2. Jak podle tebe funguje přidělový systém?

.....

.....

3. Sociální reformy státu:

.....

.....

4. Kterou sociální reformu pokládáte v tehdejší době za nejvýznamnější?

.....

Doplň text:

Vedle přidělového (lístkového) systému fungoval i .....

..... ,

což je prodej za ..... ceny.

ČSR měla jeden z ..... sociálních .....

Novou měnou se stala .....

dělená na

100 .....

23. Zahraniční politika

Zahraniční politika

Ministrem zahraničních věcí byl **Edvard Beneš** (od r. 1935 prezident).

- důležité mezinárodní dohody:

Malá dohoda – spojení tří malých států - **ČSR, Jugoslávie, Rumunska** (pro udržení uspořádání v Evropě po I. svět. válce)

Všechny tyto státy dále uzavřely **spojeneckou smlouvu s Francií**, která tak získala pojistku proti Německu. Od r. **1935 smlouva s SSSR** – poskytnutí sovětské vojenské pomoci, pokud tak učiní i **Francie** (pojistka pro případ, že by nás Sověti chtěli místo pomoci okupovat).

Přes tyto sjednané dohody nebylo Československo nakonec uchráněno před Hitlerovými plány.

Otázky a úkoly:

Doplň text:

Ministrem zahraničních věcí byl .....

Malá dohoda je ..... tří malých států - ČSR,

..... ,

Rumunska (pro udržení uspořádání v Evropě po .....).

Všechny tyto státy dále uzavřely spojeneckou smlouvu s ....., která

tak získala pojistku proti Německu.

Od r. .... smlouva s SSSR – poskytnutí sovětské .....

pomoci, pokud tak učiní i ..... (pojistka pro případ, že by nás Sověti chtěli místo pomoci .....).

Úkoly:

1. Jakou pozici zastával v československé vládě Edvard Beneš?

.....

2. Jaký státy tvořily Malou dohodu?

.....

3. S kterým z těchto států jsme neměli žádnou smlouvu?

Rumunsko – Francie – Polsko – SSSR - Jugoslávie

4. Proč ČSR uzavřela spojeneckou smlouvu s SSSR?

.....

24. Rozbití Československa

Rozbití Československa

Pohraničí

Proč chtěl Hitler získat ČSR?

1. početná **něm. menšina**
2. vyspělý **průmysl** (strojní, zbrojní, hutní, naleziště uhlí)
3. ČSR byla **spojenec Francie**, něm. nepřítele

Sudetoněmecká strana (SdP) – Konrád Henlein, v čs. pohraničí, spolupráce s Hitlerem
duben **1938** – sjezd SdP v Karlových Varech – vyhlásili tzv. **karlovarské požadavky**:

- samosprávu něm. oblastí v ČSR
- volná propaganda nacismu
- zrušení spojeneckých smluv s Fr. a SSSR

Toto nemohla vláda ČSR přijmout.

květen **1938** – Volby do obecních zastupitelstev – SdP získala **90 %** hlasů od něm. voličů.

Začal se stupňovat **teror v pohraničí** – proti Čechům, Židům a antifašistům. SdP vytvořila ozbrojené jednotky **Freikorps**. Republika byla ohrožena zvenčí i zevnitř.

Otázky a úkoly:

Úkoly:

1. Co obsahovaly tzv. Karlovarské požadavky?

.....
.....
.....

2. Proč chtěl Hitler získat ČSR?

.....
.....
.....

3. Kolik procent hlasů získala SdP od německých voličů ve volbách v roce 1938?

.....
.....
.....

4. Kdo byl předsedou Sudetoněmecké strany?

.....

Doplň text:

V květnu ..... se konaly volby do obecních ..... SdP
získala ..... % od ..... voličů. Začal se stupňovat .....
v pohraničí – proti ..... a antifašistům. SdP vytvořila
..... jednotky .....

Datum:

25. Mnichovská dohoda

Mnichovská dohoda

Díky německé propagandě bylo bráno Československo za **viníka** napjaté situace v pohraničí.

Fr a VB vedly vůči Ně **politiku usmiřování** (appeasement).

léto **1938** - „nezávislá“ mise **lorda Runcimana** [ransimena] rozhodla v neprospěch ČSR (Češi a Němci nemohou spolu žít v jednom státě).

Hitler požadoval pohraniční oblasti pro Ně, Pol a Maď → Beneš vyhlásil v září **1938 všeobecnou mobilizaci**. Více než **1 milion mužů** bylo odhodláno bránit republiku.

29. září 1938 – konference v Mnichově

Účastnili se: Ně, It, VB, Fr

Dohodli odstoupení pohraničí. Zástupcům ČSR byl výsledek pouze **oznámen**.

Citáty: „O nás, bez nás“

„Mnichovská zrada“

Pohraničí bylo obsazeno, armáda se stáhla za nové hranice, část obyvatelstva se přestěhovala do **vnitrozemí**.

Otázky a úkoly:

1. Proč Francie a Velká Británie vycházely Hitlerovi vstříc?

.....
.....

2. Proč byly ochotné obětovat Československo i poté, co se ukázalo, že není viníkem nepokojů v pohraničí?

.....
.....

3. Kdy a kým byla podepsána mnichovská dohoda?

.....
.....

4. Co bylo jejím obsahem?

.....
.....

5. Proč myslíte, že se jednání nesměli účastnit zástupci Československa?

.....
.....

Doplň text:

..... bylo obsazeno, ... se stáhla za nové hranice, část obyvatelstva se ..... do vnitrozemí.

„O nás, ...“

„Mnichovská .....“

Díky německé ..... bylo bráno Československo za .....
napjaté situace v .....

Fr a VB vedly vůči Ně politiku ..... (appeasement).

Datum:

26. Druhá republika

Druhá republika

Končí éra tzv. **první republiky** (1918-1938).

Druhá republika začíná od Mnichovské dohody až do okupace zbytku ČSR
něm. armádou (1. října 1938 - 14. března 1939).

ČSR přišla o **30 % území** a **40 % průmyslu**. Polsko obsadilo **Těšínsko**, Maďarsko
obsadilo **již. Slovensko**. V pohraničí zůstala voj. technika, letiště, továrny.

1938

- abdikoval prezident Beneš (nahradil ho **Emil Hácha**)
- Slovensko vyhlásilo **autonomii**

1939

14. března – vyhlášen samostatný **Slovenský stát** (prezident **Josef Tiso**)

15. března – něm. vojska okupují zbytek ČSR

16. března – vyhlášen **Protektorát Čechy a Morava**

1940

- vytvořena **exilová vláda v Londýně** v čele s E. Benešem

Otázky a úkoly:

1. Jak vypadala situace v pohraničí po mnichovské dohodě?

.....
.....

2. Které další státy připravily Československo o území? O které jeho části?

.....
.....

3. Zopakujte si jak vypadal politický systém ČSR. Co to bylo Národní shromáždění?

.....
.....
.....

Doplň text:

Druhá ..... začíná od ..... dohody až do ..... zbytku ČSR něm. armádou (1. října 1938 - 14. března 1939).
ČSR přišla o ..... % území a ..... % průmyslu. .... obsadilo Těšínsko, ... obsadilo již. Slovensko. V pohraničí zůstala voj. technika, ...
16. března – vyhlášen ..... a .....

Datum:

27. Výtvarné umění, architektura

Kultura a věda mezi válkami **Výtvarné umění, architektura**

Malířství

- vystřídal se několik uměleckých stylů

Kubismus

- typický geometrickými tvary
- kubisté se snažili o objektivní zobrazení skutečnosti
- zobrazovaný předmět zachycen ze všech stran
- zavrhlí perspektivu (na dvojrozměrném plátně dojem trojrozměrnosti)
- český kubistický malíř Emil Filla

Surrealismus

- předpona sur- znamená „nad“
- je to směr, který chtěl zachytit to, co je v člověku opravdu skutečné, to, co se odehrává v jeho podvědomí
- surrealistické obrazy a sochy v sobě spojují reálné a nereálné motivy
- objevuje se i v literatuře a filmu

Sochařství

20. stol. – tradiční – věnuje se figurální tvorbě (pomníky, busty)

- avantgardní – abstrakce, stylizovaná tvorba těl - rumunský sochař Constantin Brancusi – Portrét slečny Poganové

Architektura

19. a 20. stol. – nové materiály (beton, železobeton, kov, sklo)

- nové nevídané konstrukce
- vznikají nádražní haly (se skleněnou střechou) mrakodrapy (USA)

Funkcionalismus = jakou funkci bude stavba plnit

Konstruktivismus = co je užitečné, může být i estetické

Konstruktivistické budovy nejsou nijak zdobené.

V Čechách vznikala kubistická architektura (Praha) – plastická geometrická výzdoba – vily, činžáky, banky.

Otázky a úkoly:

Doplň text:

- kubisté se snažili o ..... zobrazení .....
- ..... obrazy a sochy v sobě spojují reálné a ..... motivy.
..... = jakou funkci bude stavba plnit
..... = co je užitečné, může být i estetické

Úkoly:

1. Co znamenají slova kubismus a kubistický?
.....
.....

2. O co se snažili surrealističtí umělci?
.....
.....

3. Co je to podvědomí?
.....
.....

4. Které proudy se objevují v moderním sochařství?
.....
.....

5. Jaké nové materiály se začaly používat v architektuře a co umožňovaly?
.....
.....

Datum:

28. Literatura, divadlo, hudba, film, věda a technický pokrok

Literatura, divadlo, hudba, film, věda a technický pokrok

Literatura

- ovlivnili válečné období = inspirovaní válkou
- humoristické romány, detektivky, sci-fi
- vznikaly dětské knihy
- totalitní režimy – určena k podpoře vládnoucí ideologie
- cenzurování knih (Ně, It)

Divadlo

- v divadlech moderní díla, převážně komedie
- malé scény – menší, netradiční divadla (Osvobozené divadlo – Voskovec a Werich)

Film

Obrovský rozvoj zaznamenal mezi válkami film, zatím stále černobílý. 20. Léta byla érou němých filmů. Hudební doprovod obstarávali živí muzikanti. Někdy byly mezi jednotlivé scény filmu vkládány snímky s textem.

Od 30. let převládá film zvukový. Se zvukovým filmem se také zrodila filmová hudba.

Další převratnou novinkou byl kreslený film (Sněhurka a 7 trpaslíků, Mickey Mouse).

Za 1. svět. války vznikaly snímky dokumentární.

V Sovětském svazu existovaly pojízdné biografy, které přijížděly do vesnic promítat propagandistické filmy.

Hudba

- dělí se na vážnou a populární
- vážná hudba se dělí na expresionismus a neoklasicismus

Expresionismus – snaha vyjádřit vlastní pocity

Neoklasicismus – inspirace staršími hudebními slohy

- rozvíjela se rychle hudba populární – taneční hudba a hudba či písně hrané k poslechu
- více lidí vlastnilo rozhlasový přijímač nebo gramofon
- ze Spojených států přicházel jazz

Věda a technický pokrok

Pokrok nejprve ve městech. Většina byla elektrifikovaná. Bylo zavedeno pouliční osvětlení. Vznikaly biografy (kina). Elektřina byla zavedena do domácností. V domech byly rozhlasové přijímače, telefony, vysavače, pračky i ledničky.

Elektrospotřebiče mělo čím dál tím více lidí. Ve městech byl rozhlas, který vysílal zprávy, zábavné i poučné.

Po ulicích jezdilo čím dál více automobilů, dokonce i autobusy. Letecká doprava se rozvíjela hlavně v USA.

Obrovský pokrok udělala i věda: chemie, jaderná fyzika a medicína

Nové vynálezy: televize, barevný film a barevné fotografie (rozšířily se až po 2. svět. válce)

Otázky a úkoly:

1. K čemu sloužila literatura v totalitních státech? Jak?

.....

.....

2. Znáte významné české meziválečné autory a jejich díla? Využijte své znalosti z hodin literatury.

.....

.....

3. Co jsou to malé scény?

.....

.....

4. K čemu všemu sloužil mezi válkami film?

.....

.....

5. Jak se projevil expresionismus v hudbě?

.....

.....

6. Jak se zavedením elektřiny změnil život ve městě?

.....

.....

Datum:

29. Vypuknutí války

Zápis:

Druhá světová válka

Průběh druhé světové války

Vypuknutí války

Změny hranic

Německo získalo **Rakousko, čs. pohraničí**, potom **zbytek ČSR**.

Slovensko vyhlásilo samostatný stát.

Maďarsko získalo Podkarpatskou Rus.

Polsko získalo Těšínsko.

Itálie získala Etiopii a Albánii.

Útok na Polsko

Blitzkrieg

- **1. září 1939** – Ně **zaútočilo** na Polsko (bez vyhlášení války) – **Gliwický incident**
- něm. taktika, tzv. **blesková válka** (tankové jednotky a letectvo)

Sitzkrieg

- 3. 9. 1939 – VB a FR **vyhlašují** Německu válku, zahájily námořní blokádu → vedly ale tzv. **podivnou válku** (žádné vojenské operace)

17.9. - SSSR **zaútočil** na Polsko z východu, záminka=ochrana území před nacisty,

Polsko zaniklo, bylo rozděleno – smlouva mezi Ně a SSSR.

Pro nacisty představovalo Polsko „životní prostor“, **Slované** byli pro ně „podlidi“. Začaly se stavět **koncentrační tábory**, **Židé** byli shromažďováni do **ghett**.

Otázky a úkoly:

1. Popište, jak bylo zničeno Polsko. Které státy se na tom podílely?

.....

.....

2. Co to byla podivná válka?

.....

.....

3. Co to byla blesková válka?

.....

.....

4. Jak nacisté přistupovali k obyvatelstvu Polska?

.....

.....

5. Ze zeměpisu si zopakujte, které státy řadíme mezi skandinávské?

.....

.....

Doplň text:

Německo získalo ....., čs. pohraničí, potom ..... ČSR.
3. 9. 1939 – VB a FR ..... Německu válku, zahájily .....
blokádu → vedly ale tzv. podivnou ..... (žádné vojenské .....)
Pro ..... představovalo Polsko „životní .....“,
..... byli pro ně „podlidi“. Začaly se stavět.....
tábory, ... byli shromažďováni do ghett.

Datum:

30. Válka v Evropě 1940 - 1941

Válka v Evropě 1940 - 1941

Útok na Skandinávii (1940)

- cílem byla skandinávská **žel. ruda** a **norské přístavy**
- duben 1940 – padlo **Dánsko** (bez boje), stihli **evakuovat žid. obyvatelstvo** do Švédska
- červen 1940 – po tuhém odporu padlo i **Norsko** (pro nacisty byli Norové **nejčistší germánská rasa**)
- **Švédsko** zůstalo neutrální

Útok na Francii (1940)

- na hranici s Německem **Maginotova linie** (systém pevností)
- květen 1940 – přes **neutrální** Belgie, Nizozemí a Lucembursko, které kapitulovaly, chtělo Ně zaútočit na Fr ze severu
- červen 1940 – útok na Francii, přidala se Itálie
- **22. června - kapitulace**, Fr rozdělena – **sever** okupován Německem
- **jih** kolaborantská vláda ve **Vichy** [viši]
- většina fr. vojáků odešla do Británie a bojovala dál pod velením generála
- **Charlese de Gaulla** [de góla].

Otázky a úkoly:

Doplň text:

- duben 1940 – padlo ..... (bez .....), stihli evakuovat žid. obyvatelstvo do .....
- červen 1940 – po ..... odporu padlo i ..... (pro nacisty byli Norové ..... rasa).
- na hranici s Německem ..... linie (systém .....).
- 22. června - ....., Fr rozdělena
- sever ..... Německem

– jih ..... vláda ve Vichy [viši]
- většina fr. vojáků ..... do Británie a ..... dál
pod velením generála Charlese de ..... [de góla].

Úkoly:

1. Které skandinávské státy Hitler obsadil? Jak na to reagovaly Velká Británie a Francie?

.....
.....

Proč byly pro Hitlera Norsko a Dánsko strategicky významné?

.....
.....

2. Jak se lišil přístup nacistů k Polákům a k Norům? Proč?

.....
.....

3. Proč Hitler napadl Belgie, Lucembursko a Nizozemí?

.....
.....

4. Jak bylo s Francií naloženo po kapitulaci?

.....
.....

Datum:

31. Bitva o Británii

Bitva o Británii

- nový ministerský předseda **Winston Churchill**
(Britům slibuje „*Nemohu nabídnout nic než krev, dřinu, slzy a pot.*“)

- po porážce Francie zůstala VB v boji osamocena
- VB začala zbrojit, opevňovat pobřeží a budovat **letectvo (RAF – Royal Air Force)**
- **srpen 1940** – akce „*Ivoun*“, začala **letecká bitva** o Británii (bombardování měst)
- Ně připravovalo následné vylodění
- současně probíhala i ponorková válka
- v jednotkách RAF: **Čechoslováci, Poláci, Francouzi**

britská RAF X německá Luftwaffe
(maršál **Hermann Göring**)

vítězství

porážka

- k něm. porážce pomohlo využití systému **radiolokátorů** (radarů), které včas informovali o nepřátelských letadlech.

Otázky a úkoly:

Úkoly:

1. Popiš, jak probíhala bitva o Británii:

.....
.....
.....

2. Co hlavně vedlo k vítězství Británie?

.....
.....

3. Piloti jakých národů se podíleli na obraně Británie?

.....
.....

4. Co znamená zkratka RAF?

.....

Doplň text:

- nový ministerský předseda Winston .....

(Britům slibuje „Nemohu nabídnout nic než ....., dřinu, ... a .....“)

- srpen 1940 – akce „.....“, začala .....

bitva o Británii (..... měst)

- k něm. porážce ..... využití systému radiolokátorů (.....),

které včas informovali o..... letadlech.

32. Válka se Sovětským svazem**Válka se Sovětským svazem - "Velká vlastenecká válka"**

- plán **Barbarossa**
- 22. června 1941** - Ně porušilo pakt o neútočení a se svými spojenci napadlo SSSR
- Ně usilovalo o bleskovou válku
- nebylo připraveno na válku v zimě
- - postup 3 směry: sever = **Leningrad**
střed = **Moskva**
jih = **Ukrajina** (černozem na Donbasu a naftová pole u Kaspického moře)
- během podzimu se vytvořila **6000 km** široká fronta (od Leningradu po Rostov na Donu)
- SSSR přenáší své nejdůležitější podniky na Ural, do Povolží a do Kazachstánu

Průběh bojů Leningrad

- obléhání 1941-44 (**2,5 roku**)
- útočí Ně a Fin
- **hladomor**, zásobování města jen přes Ladožské jezero
- morálku udržuje **Leningradský symfonický orchestr**

Moskva

- 1941
- Ně je 25 km od Moskvy
- pak začíná protiútok RA - **Rudé armády** (gen. **Žukov**) → z bleskové se stává **vyčerpávající válka**

Stalingrad – „obrat ve válce“

- 1942-43 (**68 dní**)
- boje o každý dům, ulici
- něm. armáda obklíčena, Hitler **zakázal se vzdát**, gen. **Paulus** neuposlechl
- RA tlačí Ně na západ, r. 1944 obsazuje Pobaltí a Polsko

Otázky a úkoly:**Doplň text:**

- Ně usilovalo o ..... válku
- během ..... se vytvořila ..... km široká fronta
(od ..... po ..... na Donu)

Leningrad

- morálku udržuje Leningradský .....

Moskva

- Ně je ..... km od Moskvy
- z bleskové se stává ..... válka

Stalingrad – „..... ve válce“

- něm. armáda ....., Hitler zakázal se .....

Úkoly:

1. S jakými předpoklady Hitler útočil na Sovětský svaz? Které z nich se nevyplnily?

2. Jaké byly směry útoku německé armády?

3. Kdy a kde se zastavil postup jednotlivých Hitlerových armád?

4. Proč byl Stalingrad strategickým místem?

5. Víte, co by znamenalo, kdyby Hitler dobyl Moskvu?

Datum:

33. Válka v Evropě 1943 - 1945

Vylodění v Itálii 1943

- spojenecké jednotky se ze sev. Afriky přesunuly na **Sicílii**
- odlákání pozornosti od chystaného vylodění v Normandii
- **1945-** Itálie kapituluje (**Mussolini** popraven it. partyzány)

Vylodění v Normandii

- **6. června 1944 – Den D**
- operace **Overlord** (suverén)
- proti sobě stáli zkušení stratégové: **D. Eisenhower** (USA) a **E. Rommel** (Ně)
- Američané, Angličané a Kanadčané připluli z Británie a vylodili se na západním pobřeží Francie

→otevřela se tzv. **západní fronta**

- na plážích **Utah, Omaha, Gold, Juno** a **Sword** se vylodilo v jeden den **150 000spojeneckých vojáků**

- operace byla úspěšná a spojenecká vojska mohla postupovat do vnitrozemí Francie

Slovníček:

blokáda: systém násilných opatření, která vedou k izolaci určitého území

evakuovat: vyklidit, vystěhovat

ghetto: uzavřené židovské město nebo čtvrť

kolaborace: nečestná spolupráce s vládnoucím nepřítelem

ofenziva: útok

okupovat: vojensky obsadit, zabrat cizí státní území

partyzán: člen vojenské skupiny bojující záškodnický proti nepříteli

Otázky a úkoly:

Doplň text:

Vylodění v 1943

- spojenecké jednotky se ze sev. .... přesunuly na .....
- ..... pozornosti od chystaného vylodění v Normandii
- ..... - Itálie kapituluje (..... popraven it. partyzány)

..... v Normandii

- 6. .... 1944 – Den ...
- operace ..... (suverén)
- proti sobě stáli zkušení stratégové: D. .... (USA) a E. .... (Ně)
- Američané, Angličané a Kanadčané připluli z ..... a vylodili se na západním pobřeží Francie → otevřela se tzv. západní .....
- na plážích Utah, ..., Gold, Juno a Sword se vylodilo v jeden den .....

spojeneckých vojáků

- operace byla ..... a spojenecká vojska mohla postupovat do vnitrozemí Francie

Úkoly:

1. Kdy došlo k vylodění na Sicílii?

.....

2. Proč se Spojenci na Sicílii vylodili?

.....

3. Kdy proběhla operace Overlord?

.....

4. Kterí vojenští velitelé se při této operaci proti sobě postavili?

.....

5. Kolik spojeneckých vojáků se v den operace vylodilo?

.....

6. Které národnosti byly ve spojeneckém vojsku zastoupeny?

.....

34. Pád Berlína

Po osvobození Paříže pokračovala spojenecká vojska přes Belgie a Nizozemí.

Operace Market Garden (září 1944, Nizozemí)

- **největší neúspěch Spojenců** v 2. světové válce. Cílem bylo zajistit důležité mosty na řece Rýnu (u měst **Arnhem** a **Nijmegen**).

Bitva v Ardenách (přelom 1944-1945, Belgie)

- byla posledním německým pokusem zvrátit nepříznivý vývoj války. Spojenci byli zaskočeni, ale zvítězili. V březnu 1945 překročili řeku Rýn u německých hranic.

Postup Rudé armády se zastavil na řece Visle, poblíž Varšavy. Zde vypuklo tzv. **Varšavské povstání** proti nacistům. Stalin mu nepomohl, povstání bylo po 2 měsících krvavě potlačeno, **200 000 Poláků zahynulo**.

Bitva o Berlín

Německo bylo v obklíčení. **Žukov** dorazil k Berlínu první a zahájil v dubnu 1945 **bitvu o Berlín**.

8. 5. 1945 Německo **bezpodmínečně kapitulovalo**.

Adolf Hitler spáchal 30. 4. 1945 ve svém bunkru **sebevraždu**.

Sovětská vlajka na Reichstagu, Berlín 3. 5. 1945

(zdroj: http://en.wikipedia.org/wiki/File:Reichstag_flag_original.jpg)

Otázky a úkoly:

Úkoly:

1. Jaká operace byla největším neúspěchem Spojenců v 2. světové válce?

2. Kde Němci Spojence naposledy zaskočili?

3. Kolik obětí mělo Varšavské povstání?

4. Co se stalo s Adolfem Hitlerem?

5. Kdy se Německo vzdalo?

Doplň text:

Po osvobození .....pokračovala spojenecká vojska přes ..... a Nizozemí.

Operace ..... Garden (září 1944, ...)

- největší ..... Spojenců v 2. světové válce. Cílem bylo zajistit důležité mosty na řece ..... (u měst ..... a Nijmegen).

..... v Ardenách (přelom 1944-1945, ...)

- byla posledním německým pokusem zvrátit ..... vývoj války. Spojenci byli ....., ale zvítězili. V březnu 1945 překročili řeku Rýn u ..... hranic.

Postup ..... armády se zastavil na řece Visle, poblíž ..... Zde vypuklo tzv. Varšavské ..... proti nacistům. .... mu nepomohl, povstání bylo po 2 měsících krvavě potlačeno, ... Poláků zahynulo.

35. Válka v Tichomoří

Japonsko – spojenec Ně a It

- obsadilo kolonie evropských států v Asii → ropa a suroviny

Útok na USA

- **7. 12. 1941, Pearl Harbor**[pérlhárbr] na Havajských ostrovech
- odvetou byla bitva o **Midway** – japonská katastrofální porážka a obrat ve válce

Američané svrhli **6. 8. 1945** první atomovou bombu na japonské město **Hirošima**.

Účinky byly děsivé: **78 000 mrtvých**, tisíce zraněných, zamořené město. Americký bombardér, jež bombu svrhl, nesl název **Enola Gay** (podle matky velitele).

9. 8. 1945 svrhli druhou bombu na město **Nagasaki**.

V **září 1945** podepsalo Japonsko na palubě amerického křižníku Missouri **kapitulaci**.

Druhá světová válka tímto definitivně skončila.

Američané vztyčují vlajku na ostrově Iwodžima 23. 2. 1945

(http://en.wikipedia.org/wiki/File:WW2_Iwo_Jima_flag_raising.jpg)

Otázky a úkoly:

Úkoly:

1. Kdy došlo k obratu ve válce v Tichomoří?

.....

.....

2. Kdy byly na Japonsko svrženy atomové bomby a která města jim padla za obětí?

.....

.....

3. Jak se nazývalo letadlo, které svrhlo první atomovou bombu?

.....
.....
4. Kdy skončila druhá světová válka ve světě?
.....
.....

Doplň text:

Japonsko – spojenec ..... a .....

- obsadilo kolonie evropských států v Asii → ..... a .....

Útok na.....

- 7. 12. ...., Pearl Harbor [pérlhábr] na ..... ostrovech
- odvetou byla bitva o ..... – japonská katastrofální porážka a .....ve válce

Američané svrhli ..... 1945 první atomovou bombu na japonské město .....

Účinky byly děsivé: ..... mrtvých, tisíce zraněných, zamořené město. Americký bombardér, jež bombu svrhl, nesl název ..... (podle ..... velitele).

9. 8. 1945 svrhli druhou bombu na město .....

V září .....podepsalo..... na palubě amerického křižníku Missouri .....

..... světová válka tímto definitivně skončila.

Datum:

36. Důsledky druhé světové války

- **60 milionů obětí** (z toho 30 mil. civilistů)
  - zničená území (nejvíce Polsko 21 %, Řecko 20 %)
  - **Postupimská konference** (červenec-srpen 1945)
Stalin, Churchill, **Truman** (Roosevelt zemřel v dubnu)
- poválečné Německo: - princip **demilitarizace, denacifikace, demokratizace**
- potrestání válečných zločinců (**Norimberský proces**)
  - rozpuštění armády
  - zrušení všech nacistických organizací, zákonů
  - **změna hranic** – hranice s Polskem posunuta na západ, východní Polsko zabral SSSR
  - Německo stejně jako **Berlín** rozděleno na **4 zóny** pod kontrolou Fr, SSSR, USA, VB
- **odsun německého obyvatelstva** do Německa: v Jugoslávii, Polsku, Maďarsku a ČSR

Otázky a úkoly:

Doplň text:

- ..... milionů obětí (z toho 30 mil. ....)
  - zničená území (nejvíce ..... 21 %, Řecko 20 %)
  - ..... konference (červenec-srpen 1945)
Stalín, Churchill, ... (Roosevelt zemřel v dubnu)
- poválečné Německo:
- princip demilitarizace, ..., demokratizace
  - potrestání válečných ..... (Norimberský proces)
  - rozpuštění .....
  - zrušení všech .....organizací, zákonů
  - změna ..... – hranice s Polskem posunuta na západ, východní Polsko zabral .....
  - Německo stejně jako Berlín rozděleno na 4 ..... pod kontrolou Fr, SSSR, ..., ...
- odsun ..... obyvatelstva do Německa: v ....., Polsku, Maďarsku a .....

Úkoly:

1. Jaké byly během druhé světové války ztráty na životech?

.....

2. Proč si myslíš, že zahynulo tolik civilního obyvatelstva?

.....

.....

3. Kteří státníci se zúčastnili Postupimské konference?

.....

.....

4. Co bylo účelem Norimberského procesu?

.....

.....

5. Co se stalo s Německem a Berlínem?

.....

.....

37. Zločiny proti lidskosti

Šoa – vyvražďování Židů nacisty

Šoa (z hebrejštiny) = úplné zničení

Holokaust (z řečtiny) = spálená oběť

Koncentrační tábory:

- **pracovní** (vznikaly před válkou, k izolaci politických odpůrců režimu)
- **vyhlazovací** (vznikaly za války, k fyzické likvidaci hlavně Židů a cikánského obyvatelstva)

Např.: **Terezín**, Dachau, Buchenwald, **Osvětim-Auschwitz**, Treblinka

Konečné řešení žid. otázky:

- v plánu 11 mil. lidí (zahynulo 6 mil.)
- „transporty smrti“ do vyhlazovacích táborů
  - **selekce** (roztřídění na smrt hned nebo později)
  - **plynová komora** („sprchy“)
  - **krematorium** (spalování mrtvých)
- **Osvětim** = **továrna na smrt** („zpracování materiálu“ – zlatých zubů, brýlí, všech věcí)
- konečné řešení organizovali **R. Heydrich** a **A. Eichmann** (po válce dopaden v Argentině, **popraven** v 60. letech v Izraeli)

Kromě Židů byli cílem nacistického vyhlazení i **Romové**. Těch v koncentračních táborech zahynulo **300-500 tisíc**.

Slovníček:

arizace: vyvlastňování žid. majetku a jeho předávání do „árijských“ rukou
genocida: zločin vyhlazování národa nebo určité etnické či náboženské skupiny
perzekuce: pronásledování
selekce: výběr, vyřazování
transport: přeprava; skupina osob přepravovaná na jedno místo

Žlutá tzv. Davidova hvězda

(http://de.wikipedia.org/w/index.php?title=Datei:Judenstern_JMW.jpg&filetimestamp=20060304123618)

Otázky a úkoly:

Doplň text:

..... – vyvražďování .....nacisty

Šoa (z .....) = úplné zničení

..... (z řečtiny) = spálená oběť

Koncentrační tábory: - ..... (vznikaly před válkou, k izolaci politických odpůrců režimu)

- ..... (vznikaly za války, k fyzické likvidaci hlavně Židů a cikánského obyvatelstva)

Např.: ....., Dachau, Buchenwald, ...-Auschwitz, Treblinka

Konečné ..... žid. otázky: - v plánu 11 mil. lidí (zahynulo ..... mil.)

- „..... smrti“ do vyhlazovacích táborů

→ ..... (roztřídění na smrt hned nebo později)

→ plynová komora („.....“)

→ ..... (spalování mrtvých)

- Osvětim = ... na smrt („zpracování materiálu“ – zlatých ....., brýlí, všech věcí)

Úkoly:

1. K čemu sloužily koncentrační tábory a jak se dělí?

.....
.....
.....

2. Jak probíhalo hromadné vraždění Židů v Osvětimi?

.....
.....

3. Kolik Židů se nacistům podařilo zavraždit?

.....

Datum:

38. Druhá světová válka - opakování

Shrnutí

Dozvěděli jste se, jak probíhala válka v Evropě, a s pomocí mapy dokážete popsat německou expanzi, tak i společný postup Spojenců proti Německu. Také víte, že zároveň probíhala válka i v severní Africe a v Tichomoří a proti komu spojenci v Tichomoří bojovali. Seznámili jste se také s obsahem jednání několika důležitých válečných konferencí, takže už teď tušíte leccos o poválečném vývoji. Určitě jste schopni i zhodnotit důsledky druhé světové války.

Tabulka:

Do této tabulky si zaneste všechny známé události z průběhu druhé světové války. Sloupeček „protektorát a Slovensko“ si doplníte zpětně až po probrání daného učiva.

rok	západ. a střed. Evropa	Sovětský svaz	Tichomoří	protektorát a Slovensko
1939				
1940				
1941				
1942				
1943				
1944				
1945				

Doplň text:

Dozvěděli jste se, jak probíhala ..... v Evropě, a s pomocí mapy dokážete popsat .....
expansi, tak i společný postup .....proti Německu. Také víte, že zároveň probíhala válka i
v severní ..... a v ..... a proti komu spojenci v Tichomoří bojovali.
Seznámili jste se také s obsahem jednání několika důležitých válečných ....., takže už teď
tušíte leccos o poválečném vývoji. Určitě jste schopni i zhodnotit .....druhé světové války.

Úkoly:

1. Co je to arizace?

.....
.....

2. Popiš bleskovou válku:

.....
.....

3. Kdo to byl Winston Churchill?

.....
.....

4. Co znamená zkratka RAF?

.....
.....

5. Popiš 3 směry útoku Německa na Sovětský svaz:

.....
.....

6. Co je tzv. Velká trojka?

.....
.....

7. Co proběhlo 6. června 1944?

.....
.....

8. Kdy a kde byly svrženy atomové bomby během druhé světové války?

.....
.....

9. Co bylo dojednáno v Postupimi?

.....
.....

Československo za druhé světové války
39. Protektorát Čechy a Morava

14. 3. 1939 – samostatný Slovenský stát
16. 3. 1939 – vyhlášení Protektorátu (německá okupace)

Politické zřízení

- protektorátní prezident (**Emil Hácha**) a vláda
- úřady, policie a soudy fungovaly dál
- parlament **rozpuštěn**
- armáda (jen **7000 mužů**)
- zákony vydávalo Německo

Okupační správa

- říšský protektor (první byl **von Neurath**)
- něm. státní ministerstvo pro Čechy a Moravu (**Karl Hermann Frank**)
- **gestapo** (tajná státní policie)

Otázky a úkoly:

Úkoly:

1. Jak byl protektorát řízen? Kdo stál v jeho čele formálně a kdo skutečně?

.....
.....

2. Kdo vydával zákony a právní předpisy pro protektorát? Co z toho můžeme usoudit o postavení protektorátu?

.....
.....

3. Kdo byl protektorátním prezidentem?

.....
.....

4. Kdo byl německým státním ministrem pro Čechy a Moravu?

.....
.....

5. Kdo byl říšským protektorem?

.....
.....

Doplň text:

14. 3. .... – samostatný Slovenský stát
..... 3. 1939 – vyhlášení ..... (německá okupace)

Politické zřízení

- protektorátní ..... (Emil.....) a vláda
- úřady, policie a .....fungovaly dál
- parlament .....

- armáda (jen ..... mužů)
- zákony vydávalo .....

Okupační .....

- říšský protektor (první byl von .....
- něm. státní ministerstvo pro Čechy a Moravu (Karl Hermann .....
- ..... (tajná státní policie)

Datum:

40. Situace v protektorátu

Obyvatelstvo: 1. udavači a kolaboranti
2. lidé, kteří se snažili přežít
3. lidé v odboji

Nucené nasazení – mladí lidé museli do Německa, těžce pracovali v továrnách i při odklizení trosk po bombardování.

Hospodářství – zaveden **lístkový systém** (doprovázený **černým trhem**)

Školství – „vzdělaný člověk se dá obtížně zmanipulovat“

- zmenšil se počet střed. škol, učivo bylo upraveno a zcenzurováno
- výuka němčiny od základní školy

1939 – likvidace vysokých škol:

- demonstrace k výročí 28. října (2 zastřelení)
- při pohřbu jednoho z nich Jana Opletala další demonstrace

→ uzavření vysokých škol, 9 studentů zastřeleno, asi tisíc dalších skončilo v koncentračním táboře

Otázky a úkoly:

Doplň text:

Obyvatelstvo: 1. udavači a .....
2. lidé, kteří se snažili .....
3. lidé v .....

..... – mladí lidé museli do ....., těžce pracovali v továrnách i při odklizení trosk po bombardování.

Hospodářství – zaveden .....systém (doprovázený ..... trhem)

Školství – „vzdělaný člověk se dá obtížně .....“

- ..... se počet střed. škol, učivo bylo upraveno a zcenzurováno
- výuka .....od základní školy

1939 – ..... vysokých škol:

- demonstrace k výročí ..... října (2 zastřelení)
- při pohřbu jednoho z nich Jana ..... další demonstrace

→ ..... vysokých škol, 9 studentů ....., asi tisíc dalších skončilo v koncentračním táboře

Úkoly:

1. Jak vypadala hospodářská situace v protektorátu?

.....
.....

2. Co to je černý trh?

.....
.....

3. Co znamenalo být nuceně nasazený?

.....
.....

4. Kdo jsou to kolaboranti?

.....
.....

5. Proč myslíte, že někteří lidé udávali a kolaborovali?

.....
.....
.....